

Konferencja: Dziecko niepełnosprawne – aspekty prawne, opiekuńcze i edukacyjne.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Skarżysku-Kam: Formy pomocy rodzinom wychowującym dzieci niepełnosprawne.

MOPS udziela pomocy na podstawie wielu ustaw i przepisów wykonawczych, pomoc skierowana jest dla osób i rodzin, które w ramach własnych zasobów dochodowych, majątkowych nie są w stanie przezwyciężyć przejściowych trudności życiowych. Oznacza to, że pomoc społeczna nie może stanowić źródła stałego utrzymania osób i rodzin. Osoby i rodziny są zobowiązane współpracować z pracownikiem socjalnym w rozwiązywaniu swoich trudności, odmowa współdziałania może stanowić podstawę do odmowy pomocy lub jej wstrzymania. We wszystkich działaniach dużą rolę odgrywa pracownik socjalny, który – w zależności od sytuacji - podejmuje działania o charakterze wspierającym, kompensacyjnym lub dyrektywnym. Pomaga mu w tym asystent rodziny, terapeuta zajęciowy, psycholog, pedagog, prawnik oraz każda instytucja, organizacja czy stowarzyszenie mająca w statucie niesienie pomocy na rzecz osób potrzebujących.

Na gruncie obowiązującego prawa w zakresie działalności MOPS nie ma przepisów skierowanych wyłącznie do osób niepełnosprawnych. Wsparcie i pomoc dla nich udzielana jest na ogólnych zasadach przepisów prawa (ustaw i przepisów wykonawczych), m.in.: ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o zdrowiu psychicznym, ustawy o dodatkach mieszkaniowych. Pomoc może być udzielona na wniosek osoby uprawnionej lub jego przedstawiciela ustawowego, na wniosek instytucji, stowarzyszenia, organizacji lub z urzędu.

Są to świadczenia finansowe, pomoc instytucjonalna i świadczenia pozafinansowe.

Świadczenia finansowe to: zasiłki celowe na zaspokojenie określonej potrzeby bytowej, zasiłki okresowe, zasiłki stałe oraz świadczenia rodzinne (zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłku rodzinnego) i opiekuńcze (zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy i świadczenie pielęgnacyjne), funduszu alimentacyjnego, dodatek mieszkaniowy i energetyczny.

Bezpośrednio do osób niepełnosprawnych skierowany jest zasiłek stały oraz świadczenia opiekuńcze. **Tylko w przypadku zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego nie obowiązuje kryterium dochodowe.** W pozostałych świadczeniach finansowych ustawodawca określił kryteria dochodowe kwalifikujące do ich uzyskania.

W kontekście problematyki dzisiejszej konferencji w wymienionej powyżej grupie zasiłków należy zwrócić uwagę na **zasiłek stały**, który bezpośrednio jest adresowany do osób niepełnosprawnych. Przysługuje osobie pełnoletniej, całkowicie niezdolnej do pracy lub posiadającej umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności, nie posiadającej dochodów własnych lub dochód nie przekraczający kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej tj. 634 zł lub na osobę w rodzinie tj. 514 zł. Kwota zasiłku stałego stanowi

różnicę między kryterium dochodowymi a dochodem osoby samotnej lub na osobę w rodzinie. Kwota maksymalna zasiłku stałego przy założeniu braku dochodów własnych wynosi 604 zł miesięcznie dla osób samotnych i 514 zł miesięcznie w przypadku rodziny, minimalna kwota tego zasiłku wynosi 30 zł miesięcznie. Zasiłek stały nie przysługuje osobie mającej prawo do renty socjalnej i świadczenia pielęgnacyjnego.

Innym świadczeniem skierowanym wyłącznie do osób niepełnosprawnych jest **świadczenie pielęgnacyjne**, wynosi 1200 zł miesięcznie na dziecko niepełnosprawne do 31XII 2015 i 1300 zł miesięcznie od 1 I 2016. Jest to świadczenie przysługujące matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną, jeżeli nie podejmuje pracy lub z niej rezygnuje w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności (w przypadku dzieci do 16. r.ż.) lub nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności – w obu przypadkach łącznie ze wskazaniem konieczności sprawowania stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji. Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność powstała przed 18.r.ż. lub w trakcie nauki, nie później niż do ukończenia 25.r.ż. Nie przysługuje m.in., jeśli osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do świadczeń emerytalno-rentowych, renty socjalnej, zasiłku stałego, zasiłku lub świadczenia przedemerytalnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego.

W grupie świadczeń adresowanych osób niepełnosprawnych należy wymienić **zasiłek pielęgnacyjny**, kwota 153 zł miesięcznie (dla dzieci do 16. r.ż. zaliczonych do osób niepełnosprawnych i osób powyżej 16.r.ż. posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo umiarkowanym stopniu niepełnosprawności powstałym przed 18.r.ż.)

Innym świadczeniem dla osób niepełnosprawnych jest **specjalny zasiłek opiekuńczy** (SZO) dla osób (małżonkowie i zstępni) nie podejmujących zatrudnienia lub rezygnujących z zatrudnienia w celu sprawowania opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny posiadających znaczny stopień niepełnosprawności. Kwota SZO wynosi 520 zł miesięcznie. Kryterium: 764 zł.

W grupie świadczeń finansowych należy wymienić także **zasiłek rodzinny** (miesięczna wysokość w zależności od wieku dziecka: 89 zł do 5.r.ż., 118 zł powyżej 5.r.ż., 129 zł powyżej 18.r.ż.) i **dotatki** do tego zasiłku: z tytułu kształcenia i rehabilitacji - jeśli dziecko legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności (80 zł do 5.r.ż., 100 zł powyżej 5.r.ż), z tytułu dojazdu do szkoły ponadgimnazjalnej poza miejscem zamieszkania oraz zamieszkania w internacie (odpowiednio: 63 zł i 105 zł), z tytułu wielodzietności (90 zł na każde trzecie i następne dziecko), z tytułu samotnego wychowywania dziecka (185 zł nie więcej niż 370 zł oraz 265 zł w przypadku dziecka legitymującego się znacznym stopniem niepełnosprawności nie więcej niż 530 zł), z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego (na każde dziecko 100 zł jednorazowo), z tytułu tzw. urlopu wychowawczego (400 zł miesięcznie). Kryterium: 674 zł oraz 764 zł w przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności.

Fundusz alimentacyjny (FA) przyznawany jest w kwocie zasądzonej sądownie, nie więcej niż 500 zł, jeżeli egzekucja alimentów jest bezskuteczna (gdy przez kolejne 2 miesiące zobowiązany nie płaci alimentów), potrzebny jest tytuł wykonawczy. Przysługuje do 18 r.ż. lub jeśli się uczy – do ukończenia 25 r.ż. albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym

stopniu niepełnosprawności – bezterminowo. Kryterium: 725 zł. FA nie przysługuje, jeśli osoba została umieszczona w pieczy zastępczej lub w placówce całodobowej opieki albo jeśli zawarła związek małżeński.

Do grupy świadczeń z zakresu **pomocy instytucjonalnej** można zaliczyć: postępowanie o umieszczenie w domu pomocy społecznej, usługi dziennego środowiskowego domu samopomocy, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze.

MOPS może kierować do odpowiedniego typu **domu pomocy społecznej** (DPS) osoby pełnoletnie oraz dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają całodobowej opieki innych osób. Odpłatność za pobyt osoby skierowanej wynosi do 70% jej dochodu, do wysokości różnicy między pełnym kosztem utrzymania w DPS a kosztem poniesionym przez osobę skierowaną zobowiązani są dopłacać wstępni i zstępni, ostatnim podmiotem płatności jest gmina i tylko w sytuacji, gdy osoby zobowiązane zostaną z tego obowiązku zwolnione.

Usługi specjalistyczne skierowane są do osób dorosłych i dzieci z zaburzeniami psychicznymi i innymi w sferze emocjonalnej (oprócz kształtowania umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i społecznych, pomoc ta zapewnia dzieciom i młodzieży dostęp do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, w celu uzyskania wielostronnej aktywizacji osoby korzystającej z tych usług) Obecnie 6 dzieci autystycznych korzysta z usług specjalistycznych. Odpłatność uzależniona od dochodu na osobę. Terapie dostosowane są do indywidualnych potrzeb, w zależności od stanu zdrowia, deficytów.

Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy świadczy pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi, także w **klubie samopomocy**. Opłatność w zależności od dochodu. Pomoc to: treningi i terapie wspierająco-aktywizujące (np. praktycznych umiejętności życiowych, dbania o higienę i wygląd zewnętrzny, lekowy, kulinarny, fotograficzny, sala ćwiczeń).

Należy też wspomnieć o formach **pomocy pozafinansowej: pracy socjalnej** nakierowanej na poprawę funkcjonowania rodziny zarówno w sferze relacji między członkami rodziny, jak i w środowisku miejsca zamieszkania.

W MOPS uzyskać mogą pomoc i wsparcie rodziny uwikłane w **przemoc domową**, w tych rodzinach znajdują się także osoby niepełnosprawne. Powołano zespół interdyscyplinarny, prowadzona jest procedura „Niebieska Karta”, powoływane są grupy robocze opracowujące plan pomocy rodzinie, nakierowany na szeroko rozumianą pomoc i wsparcie obejmujące wszystkich członków rodziny.

W prezentacji zasygnalizowano jedynie niektóre formy pomocy dla osób i rodzin, z uwzględnieniem pomocy na rzecz osób niepełnosprawnych, szerzej: strona internetowa **mops.skarkam.pl** oraz bezpośrednio w siedzibie MOPS.

Marzanna Łasek

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Skarżysku-Kam.

